

Мукачівський замок "Паланок"

У південно-західній частині Мукачева стоїть овіяний легендами і бойовою славою Мукачівський замок, один із найцінніших історичних і воєнно-архітектурних пам'яток Закарпаття XIV-XVII століть. Замок розташований на горі вулканічного походження висотою 68 м і займає площу 13 930 кв.м. Точної дати заснування замку немає, але в документах, які датуються XI століттям, він уже згадується.

З 1396 по 1414 роки замком володів Подільський князь Федір Коріятович. Він значно розбудовує і укріплює замок, перетворює його у свою резиденцію. В цей же час у скелястій горі був вирубаний 75 метровий колодязь. Протягом XV-XVI століть замок знаходився в руках багатьох володарів, які проводять його розбудову і укріплення. В цей час в оборонній системі замку було 14 веж, а у верхній частині знаходився великий палац.

В 1633 р. Мукачівський замок придбав Трансільванський князь Дердь I Ракоці з правом успадкування. Князі династії Ракоці перетворили замок в столицю свого князівства і володіли ним до 1711 року. Після смерті Дердя I Ракоці в 1648 р. його дружина Жужанна Лорантфі продовжує реконструкцію замку і споруджує ще дві тераси — Середню і Нижню, а також зовнішнє оборонне кільце. В 1649 р. в замку побували посланці гетьмана Богдана Хмельницького, які вели переговори з Дердем I Ракоці про спільні дії проти Польщі.

З 1685 по 1688 р. замок переживає одну з найбільших облог, яку здійснили війська Австрійського імператора. Керувала обороною замку вдова князя Ференца I Ракоці Ілона Зріні. Після захоплення замку австрійці його реконструювали, що зробило його найсильнішою фортецею на сході Австрійської імперії.

З 1703 по 1711 р. замок стає оплотом національно-визвольної війни угорського та всіх інших народів, що населяли цей край, проти австрійського гніту. Очолив війну син Ілони Зріні Ференц II Ракоці.

Після поразки визвольної війни замок поступово втрачає своє стратегічне значення. У 1782 р. тут відкривається політична в'язниця Австрійської монархії, в якій протягом більше ніж 100 років перебувало понад 20 тисяч в'язнів. У липні 1847 року замок-в'язницю відвідав видатний угорський поет Шандор Петефі. У 1896 р. в'язниця в замку була ліквідована в честь тисячоліття приходу угрів у Європу, але фактично в'язниця продовжувала функціонувати до 1903р.

Найвідомішим в'язнем фортеці був російський революціонер Бакунін. У 1897 р. Паланок викупило міністерство юстиції Австро-Угорщини. Замок поступово приходив в занепад та руйнувався.

У період Чехословацької республіки /1919-1938 роки/ в замку були розташовані військові частини. Під час Другої світової війни замок займають угорські війська. Після визволення у 1944 році та возз'єднання Закарпаття з Радянською Україною в замку знаходилось профтехучилище. Нині в Мукачівському замку розміщений історичний музей.

ЖІНОЧИЙ МОНАСТИР 18-19 СТ МУКАЧЕВ

Православний монастир Святого Миколая розташований на Чернечій горі. Засновником вважається подільський князь Федір Корятович, який володів Мукачевом та навколишньою територією в 1396-1414 роки.

Існує легенда, що коли Федір Корятович оглядав свої володіння, йому на шляху зустрівся великий змії, сили були нерівними і князь не міг подолати його, тоді він закликав на допомогу Св.Миколая - так Змії був переможений. На честь цієї перемоги Федір Корятович вирішив побудувати монастир. А місце будівництва вказав йому ангел що з'явився над річкою Латориця. Ось так за легендою серед чудової природи, на горі біля річки, вдалині від міста було засновано православний чоловічий монастир.

Це за легендою, а от історично вважається що задовго до Ф.Корятовича, в XI ст. тут проїжджала Анастасія - дочка Ярослава Мудрого. Вона прямувала до свого нареченого герцога Андраша, який в майбутньому став королем Угорщини. На своєму шляху Анастасія залишала ченців з Києво-Печерської Лаври, щоб вони несли православну віру і слов'янську культуру. Спочатку вони заснували печерний монастир подібно Київській Лаврі, тому гора дістала назву Чернеча, а ось вже пізніше Корятович для цих ченців побудував дерев'яний монастир, що складався з дерев'яної церкви та житлових приміщень для ченців.

(Києво-Печерська лавра заснована в 1051р. Ярославом Мудрим. В XII столітті отримав статус «лаври» - головного монастиря.)

У 1646 році на Закарпатті була прийнята унія з римо-католицькою церквою в результаті якої утворилась греко-католицька віра на Закарпатті. Це рішення було прийнято в Ужгородському замку за сприянням династії Другет.

У період прийняття унії православним єпископом, був Іоанікій Зейкан, (помер в 1684), якого кілька разів виганяли разом з ченцями з Мукачівського монастиря прихильники унії. За часів єпископа Іоанікія, в 1661 році в Мукачівському монастирі був побудований перший кам'яний храм, кам'яна ротонда (архітектор С. Пьяменс) на кошти молдавського воєводи Костянтина Басараба. У 1664 році трансільванська княгиня, католичка Софія Баторі остаточно вигнала єпископа Іоанікія і передала монастир греко-католицькому єпископу Петру (Парфенію). Єпископ Іоанікій оселився в Імстичево, де побудував новий монастир.

У XVIII ст. столітті при монастирі існувала духовна семінарія для ченців - заснована в 1744р. з ініціативи єпископа Мануїла Ольшанського для підготовки майбутніх священників і дияконів. Навчання тривало три роки русинською мовою. Викладачі плату за навчання не отримували. В 1776 р. семінарія була переведена до Ужгорода (ужгородський замок).

Комплекс монастиря будувався з каменю та цегли в стилі бароко, що притаманне для пізнього середньовіччя, тому й не дивно, що в монастирських келіях і коридорах стеля аркоподібна.

1862р. виникла пожежа - згоріли всі дерев'яні споруди монастиря. Через три роки відреставрований.

1909р. настінний живопис храму оновлював угорський художник уродженець нашого краю Юрій Віраг.

Мукачівський монастир був резиденцією єпископа Мукачівської єпархії, яка об'єднала монастирі Угорщини, Словаччини та Румунії.

1946р. монастир стає і є до сьогодні Св.Миколаївським православним жіночим монастирем. Бібліотеку та архів перевезли в бібліотеку УжНУ в Ужгороді і в обласний архів Закарпаття.

Близько п'ятдесяти років духовним наставником Мукачівського монастиря був архімандрит Василій (Пронін).

Комплекс монастиря складається з трьох частин:

- будівля монастиря, що побудована в середині XVIIIст. 1766-1772рр..Тут розміщені келії (кімнати для монашок) зараз це жіночий монастир і проживає близько 80монашок. Архітектор Дмитрій Рац (місцевий архітектор)

- друга будівля церква Св. Миколая. Побудована на початку XIXст. в 1804р..

- третя - церква Успія Пресвятої Богородиці побудована в 2004р.

Церква Св.Миколая побудована в стилі класицизму. У плані вона утворює витягнутий прямокутник з напівкруглою апсидою (виступом) і квадратною вежею - дзвіницею в західній частині.

На храмі (над входом) ліворуч і праворуч образи св.Миколая і Мойсея Угриня.

Моїсей Угрин народився в Мукачеві. Під керівництвом Ярослава Мудрого воював з поляками де потрапив у полон. У полоні його «зваблювала» польська панночка, але він не піддався спокусам за що був покараний. Після звільнення з полону пішов у ченці в Києво-Печерську Лавру. Сталося так, що він перший хто помер там. Його визнали святим. Так він став першим преподобним в Києво-Печерської Лаври. Частина мощей передали в Мукачево. Рака з його мощами розташована всередині праворуч „подаючи всем перемогу над блудними і нечистими пристрастями”

В храмі також зберігається Ікона Божої Матері Скоропослушниці, - всередині ліворуч

Історія ікони Скоропослушниці: Це сталося в 1664 р. на г.Афон. Келар обителі Дохіар, Ніл, проходячи вночі з запаленою лучиною в трапезну, почув голос від образу, що висів над входом, що закликає його не коптити ікону. Чернець подумав, що це жарт якого-небудь брата, і наступного разу знову пішов з свічкою. Несподівано він осліп. Тоді келар Ніл зрозумів, що попередження дійсно виходило від ікони Божої Матері, Х століття, написаної під час ігуменства св. Неофіта. Келар по пам'яті знайшов двері трапезної і впав на коліна перед іконою, благаючи про прощення, і зір повернувся до нього. Божа Матір звернулася до ченця з проханням іменувати цю ікону «Скоропослушниця», так як вона обіцяє подавати негайну допомогу і зцілення всім стражденним

Церква збудована на честь Успіня Пресвятої Богородиці. За переказами Богородиця померла в 72роки і похована на горі Сіон, Єрусалима., На похованні були всі апостоли крім Фоми. Він прийшов на третій день, відкрили гробницю, але тіла не було. Діва Марія з'явилася з ангелами на вечірню трапезу.

Хоч Успіня означає смерть, вважають, що в день Успіня (смерті) Богородиці, вона постала як цариця по праву руку від сина і прийняла під заступництво рід людський.

28 серпня велика кількість людей збирається біля цієї церкви – служби проводять при відкритих дверях та вікнах.

Сад навколо церкви засаджений саджанцями, привезеними з Єрусалима.

Монастир був центром духовного і культурного життя нашого краю.

Панорама з Мукачівського монастиря У монастирі є своя швейна майстерня, велике господарство, сади, поля, виноградники. Сестри утримують більше десяти корів, займаються бджільництвом. Деякі сестри займаються золотошиттям та малюють. Перед входом до центрального храму діє іконна лавка. В монастирі є своя пекарня, де й досі випікають хліб за давніми традиціям і рецептурою.

Меморіал "Панорама Фесті" ("Прибуття угорців") біля Мукачево.

Поблизу Мукачево на г.Кендерешівка висота якої 200м над рівнем моря, відкрито новий пам'ятник. Дана подія відбулась в вересні 2013 року і приурочена на честь того, що саме з цього місця у 1896 році були намальовані ескізи великої панорамної картини всесвітньо відомого художника Арпада Фесті „ Прибуття угорців”.

117 років тому, він разом з художниками Ласло Меднянським та Єне Барчаи в честь 1000-ліття заснування Угорської Держави створили монументальне полотно (циклограма площею 1800 м.кв.), робота, яка відтворювала важливий історичний момент угорської нації, а саме прибуття угорських племен на свою батьківщину.

Меморіальна споруда виконана у формі кільця, всередині якого можемо побачити вигравіровану мініатюрну версію панорамної картини Фесті.

Підйом до меморіалу починається від невеличкої каплички в с.Кендерешово. Шлях на гору по ґрунтовій дорозі, звивистий та досить важкий. Але подолавши цей шлях на вершині відкриваються мальовничі пейзажі та вражаюча панорама міста Мукачево.

Піднявшись на гору нас зустрічає меморіальна споруда та пам'ятна дошка.

Гравюри, які знаходяться всередині споруди, виконані на мarmorі, є настільки точними, що в них можемо спостерігати дійсно надзвичайно подібні навколишні пейзажі сьогоднішніх, здається зовсім не змінених часом гір та пагорбів довкола Мукачева. Рухаючись по колу, можна розглядати і порівнювати дійсність і зображення. Це легко вдається ще й завдяки тому, що за плин років не було масової вирубки лісів у цих місцевостях, що допомогло зберегти ідентичність панорами.

Палац графів Шенборнів

Невеличкому селі Карпати, що розташоване приблизно посередині між Мукачевом та Свалявою, в дивовижному й унікальному парку заховався справжній казковий палац. Цей романтичної архітектури замок близький за стилем до ренесансу французьких замків часів «мушкетерів», він побудований у 1890 році на місці дерев'яного мисливського замочку в урочищі Берегвар. До нього на цьому місці існувала дерев'яна споруда, зведена на початку 19-го століття як літня резиденція австрійських графів, які, вполювавши карпатський край, жили тут понад два століття.

Новий замок родини Шенборнів перегукується з багатьма європейськими замками за своєю астрономічною структурою. Історики розповідають, що є в Польщі подібний палац під назвою

Мальборк із кількістю кімнат відповідно кількості днів у році. Подібні замки є в Німеччині, на яких вежі відповідають кожному місяцю в році. Замок графів Шенборнів у Закарпатті унікальний по-своєму.

Історик Василь Копинець розповів: «Про сам палац розповідають чимало легенд. Кажуть, що палац має 365 вікон – за кількістю днів у році, 52 кімнати – за кількістю тижнів, 12 входів (як місяців). А сім днів (тиждень) символізує люстра, яка є в палаці».

Графи Шенборни, за свідченнями фахівців, належали й досі належать до вищого австрійського духовенства. Саме тому двері та вікна під'їздів «астрономічного замку» прикрашені вітражами на біблейські теми.

Навколо палацу на території в 19 гектарів один зі власників так званого «мисливського будиночка» ще у 1848 році заклав дивовижний англійський парк. У ньому були зібрані декоративні дерева не тільки з тодішньої Підкарпатської Русі, а й з багатьох країн світу. Тут можна побачити поряд із ясенем і дубом катальпу, японську вишню-сакуру, сосну Веймутова, модрина європейську та інші декоративні рослини.

На полювання збирався весь цвіт австро-угорського дворянства

На території замку розкинулось штучне озеро, зовнішні обриси якого нагадували контури Австро-Угорської імперії. А ще історики кажуть, що наприкінці 19 століття саме до цього палацу на полювання збирався весь цвіт тодішнього австро-угорського дворянства. Про нього та про власників палацу розповідають чимало легенд.

Найвідомішу легенду розповів Василь Копинець:

Ходять перекази про ревнивого графа Шенборна, який постійно перевіряв на вірність свою дружину. Навіть коли він ходив на полювання, то не міг нічого вполювати, бо всі думки його були зайняті дружиною. Але якось пощастило графу, він зустрів у лісі місцеву ворожку. Вона побачила графа і каже: щоб ти переконався у вірності своєї дружини, треба, щоб вона спустилася з Соколових скель. А це десь 30-метрова скельна стіна навпроти палацу, на протилежному березі річки Латориці. Граф Шенборн перейшов із дружиною через річку і змусив її спуститися вниз скелею. Якщо графиня спуститься, то підтвердить, що ніколи не зраджувала свого чоловіка. І графиня сміливо почала спускатися. Легенда свідчить, що вона

спустилася вниз, але одразу покинула чоловіка, який піддав її життя такому випробуванню. Розповідають, що після смерті графині її привид – жінки у чорному вбранні – з'явився у палаці.

Чинадіївський замок “Сент-Міклош” фортеця кохання

Замок «Сент-Міклош» розташований в смт Чинадїйово Мукачівського району Закарпатської області. Він являє собою кам'яну фортецю з двома кутовими вежами, зведену бароном Перені в XIVст. Товщина стін твердині – 1 м. Пізніше фортецю удосконалювали графи Телегді. А серед її наступних її володарів були Ракоці, зокрема, княгиня Ілона Зріні, її син – трансільванський князь Ференц II Ракоці та графи Шенборни. Чинадїйово – це старе слов'янське поселення, відоме ще з 1214 р., але під угорською назвою «Сент Міклош» (Святий Миколай). Назва ця в документах зберігалася аж до 1944 р. Відомо, що 1264 р.і, король Іштван V подарував цей маєток магістру Аладару, уповноваженому у справах до Галицького князівства.

Чинадїївський замок за століття багато чого пережив. В 1657 р. під час подій так званого шведського «Потопу» загопи польського графа Любомирського, які ворогували з трансільванським князем Дьордем II Ракоці, сильно пошкодили цю фортецю. Однак, незабаром її відбудували, але з тих пір як оборонна споруда вона починає втрачати значення. Пов'язаний цей замок з лідером антигабсбурзького повстання легендарним Ференцем II Ракоці. В червні 1703 р. цей князь зупинявся тут для відпочинку та для перегрупування військ після поразки у битві під Мукачево. Пізніше, до своєї еміграції він ще кілька разів приїжджав сюди. А в 1708 р. Чинадїївська фортеця прихистила сім'ї знаті, що підтримувала

антигабсбурзьке повстання. 1728 р. імператор Карл VI передає ці та інші землі біля Мукачева сімейству Шенборнів. Серед них і Чинадійово зі своїм замком. Вже в 1734 р. оборонну споруду перебудовують і вона стає схожа більше на палац. В 1839 р. під керівництвом архітектора Германа Ігнація відбувається остання значна перебудова замку. Зокрема, під час неї в одній із стін споруди було знайдено замуrowаний людський скелет. За найпоширенішою версією, в Середні віки існував звичай, за яким після постання замку треба замурувати в його стіни живу людину, що нібито покращить захист фортеці. Під час Другої Світової війни німці тут облаштували в'язницю. А з приходом Радянського Союзу у 1944 р. замок став місцем зборів сільради. Пізніше тут розташовувалося управління місцевим лісовим господарством, військова частина та склад автобази.

Не дивно, що замок залишався у досить поганому стані та його треба було рятувати. В 2001 р. замок віддали у концесію художнику Йосипу Бартошу, який разом з небайдужими врятував цю пам'ятку. На даний момент вже відреставровано інтер'єр першого замкового поверху, який має 6 кімнат та велику залу. Нині тут розміщуються експозиції скіфської та кельтської культури та портрети всіх володарів твердині. Другий поверх також має 6 кімнат, велику залу та довгий коридор. Цікавий замок кількома «таємними переходами» (подвійними стінами), які відвідувачі можуть побачити на власні очі. З Чинадійовським замком пов'язані різні легенди, зокрема, одна з найвідоміших – це історія кохання. Як відомо в 1670 р. дружина Ференца Ракоці, княгиня Ілона Зріні стала власником замку. Саме в цій твердині ця відома жінка Закарпаття зустріла та покохала угорського графа Імре Текелі, який був одним з ватажків чергового антигабсбурзького повстання. Ілоні було вже 39, а Імре – 26, і не дивлячись на це та інші перестороги, вона вирішила залишатися з коханим, а купатися в розкоші та багатстві. Розказують, що цей замок поєднує серця. І тут вже пройшла не одна весільна процесія. Йозеф Бартош саме в замку взяв шлюб зі своєю дружиною Тетяною. Тому не дивно, що це місце ще називають «Замком Любові», «Замком Кохання».